

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI FANLAR AKADEMIYASI
MINTAQAVIY BO‘LIMI
XORAZM MA’MUN AKADEMIYASI**

XORAZM MA’MUN AKADEMIYASI AXBOROTNOMASI

Axborotnoma OAK Rayosatining 2016-yil 29-dekabrdagi 223/4-son qarori bilan biologiya, qishloq xo‘jaligi, tarix, iqtisodiyot, filologiya va arxitektura fanlari bo‘yicha doktorlik dissertatsiyalari asosiy ilmiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan

**2025-5/4
Xorazm Ma’mun akademiyasi axborotnomasi
2006 yildan boshlab chop qilinadi**

Xiva-2025

Bosh muharrir:*Abdullayev Ikram Iskandarovich, b.f.d., prof.***Bosh muharrir o‘rinbosari:***Hasanov Shodlik Bekpo‘latovich, k.f.n., k.i.x.***Tahrir hayati:**

Abdullayev Ikram Iskandarovich, b.f.d., prof.
Abdullayeva Muborak Maxmusovna, b.f.d., prof.
Abduhalimov Bahrom Abduraximovich, t.f.d., prof.
Agzamova Gulchexra Azizovna, t.f.d., prof.
Aimbetov Nagmet Kalliyevich, i.f.d., akad.
Ametov Yakub Idrisovich, b.f.d., prof.
Babadjanov Xushnut, f.f.n., prof.
Bahodirova Feruza Bahodir qizi, PhD, dots,
Bobojonova Sayyora Xushnudovna, b.f.n., dos.
Bekchanov Davron Jumanazarovich, k.f.d.
Buriyev Xasan Chutbayevich, b.f.d., prof.
Gandjayeva Lola Atanazarovna, b.f.d., k.i.x.
Davletov Sanjar Rajabovich, tar.f.d.
Durdiyeva Gavhar Salayevna, arx.f.d.
Ibragimov Baxtiyor To‘laganovich, k.f.d., akad.
Izzatullayev Zuvayd, b.f.d., prof.
Ismailov Is‘haqjon Otabayevich, f.f.n., dos.
Jumaniyozov Otoboy, f.f.d., prof.
Jumaniyozov Zoxid Otoboyevich, f.f.n., dos.
Jumanov Murat Arepbayevich, b.f.d., prof.
Kadirova Shaxnoza Abduxalilovna, k.f.d., prof.
Qalandarov Nazimxon Nazirovich, b.f.f.d., k.i.x.
Karabayev Ikramjan Turayevich, q/x.f.d., prof.
Karimov Ulug‘bek Temirbayevich, DSc
Kurbanbayev Ilhom Jumanazarovich, b.f.d., prof.
Kurbanova Saida Bekchanovna, f.f.n., dos.
Qutliyev Uchqun Otoboyevich, f-m.f.d., prof.
Lamers Jon, q/x.f.d., prof.
Maykl S. Enjel, b.f.d., prof.
Maxmudov Raufjon Baxodirovich, f.f.d., k.i.x.
Mirzayev Sirojiddin Zayniyevich, f-m.f.d., prof.
Matniyozova Hilola Xudoyberganovna, b.f.d., prof.
Masharipova Feruza Jumanazarovna, PhD

Mirzayeva Gulnara Saidarifovna, b.f.d.
Najmeddinov Axmad Raxmatovich PhD, dotsent
Pazilov Abdvayeit, b.f.d., prof.
Razzaqova Surayyo Razzoqovna, k.f.f.d., dos.
Ramatov Bakmat Zaripovich, q/x.f.n., dos.
Raximov Raxim Atajanovich, t.f.d., prof.
Raximov Matnazar Shomurotovich, b.f.d., prof.
Raximova Go‘zal Yuldashovna, f.f.f.d., dos.
Ro‘zmetov Baxtiyar, i.f.d., prof.
Ro‘zmetov Dilshod Ro‘zimboyevich, g.f.n., k.i.x.
Ruzmetov Davron Ibrogimovich, PhD
Sadullayev Azimboy, f-m.f.d., akad.
Salayev San‘atbek Komilovich, i.f.d., prof.
Saparbayeva Gulandam Masharipovna, f.f.f.d.
Saparov Kalandar Abdullayevich, b.f.d., prof.
Safarov Alisher Karimdjaniyevich, b.f.d., dos.
Sirojov Oybek Ochilovich, s.f.d., prof.
Sobitov O‘lmasboy Tojxmedovich, b.f.f.d., k.i.x.
Sotipov Goyipnazar, q/x.f.d., prof.
Tojibayev Komiljon Sharobitdinovich, b.f.d., akad.
Xolliyev Askar Ergashevich, b.f.d., prof.
Xolmatov Baxtiyor Rustamovich, b.f.d.
Cho‘ponov Otanazar Otojonovich, f.f.d., dos.
Shakarboyev Erkin Berdikulovich, b.f.d., prof.
Ermatova Jamila Ismailovna, f.f.n., dos.
Eshchanov Ruzumboy Abdullayevich, b.f.d., prof.
O‘razboyev G‘ayrat O‘razaliyevich, f-m.f.d.
O‘rozboyev Abdulla Durdiyevich, f.f.d.
Hajiyeva Maqsuda Sultonovna, fal.f.d.
Hasanov Shodlik Bekpo‘latovich, k.f.n., k.i.x.
Xudayberganova Durdona Sidiqovna, f.f.d.
Yuldashev Xamza Kamalovich, PhD
Zaripova Ranojon Zaripovna, PhD, dotsent

Xorazm Ma‘mun akademiyasi axborotnomasi: ilmiy jurnal.-№5/4 (126), Xorazm Ma‘mun akademiyasi, 2025 y. – 284 b. – Bosma nashrning elektron varianti - <https://www.mamun.uz/bulletin>

ISSN 2091-573 X

Muassis: O‘zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi mintaqaviy bo‘limi – Xorazm Ma‘mun akademiyasi

MUNDARIJA

FILOLOGIYA FANLARI

Abdirazzakova S.A. Zamonaviy tilshunoslikda kompyuter leksikasining oʻrni	6
Abdiyeva S.I. Miqdor konseptining falsafiy va tilshunoslik talqini	9
Abduganieva Dj. Feminist hermeneutics & gender aware translation	12
Abdumalikova D. Oʻzbek tilida diskursiv tahlilda yoʻnalishlar va yondashuvlar xilma xilligi	15
Abduolimova M.N. J.K.Roulingning Garri Potter asarlaridagi mifologik elementlar tahlili	17
Abdurahimova D. Oʻzbek va ingliz tillarida konversiya asosida yasalgan antroponimlarining lingvistik xususiyatlari qiyosiy tahlili	20
Abdurashidova S.S. Jahon tilshunosligi va oʻzbek tilshunosligida affiksoidlar talqini muammolari	22
Akhrorova M. Sh. On the language and style of Shakespeare and Navoi in describing the characters of Hamlet and Farhad	24
Alimqulova M.B. Mamatqul Hazratqulovning “Chiroq oʻchmagan kecha” qissasi tahlili	28
Aripova Sh.M. Nikoh kuni amalga oshiriladigan anʼanaviy va rasmiy amallarni bildiruvchi til birliklarining semantik xususiyatlari tahlili	31
Arnamuratov E.X. Attributive Position of Adjectives in Modern English	33
Arustamyan Ya.Yu. Application of frame analysis into pre-translational procedures	36
Ashurmatova N.A. Raqamli media diskursi tushunchasi va uning lingvistik jihatlar	40
Ashurova P.N. Folklorizm turlari haqida ilmiy qarashlar	42
Asronova M.M. Ingliz va oʻzbek tillarida iqtisodiy diskursni belgilovchi leksik va grammatik omillar	45
Atabayeva N.A. “Baxtiqaro Kerri” romanidagi ichki monologlar tarjimasiga doir	48
Ataboyev N.B., Astanova G.M. Zamonaviy ingliz tili korpuslari va ularning dunyo ilm fanidagi oʻrni	52
Azimova S.X., Abdulhakimova M.R. The importance of phraseological units in uzbek and english linguistics	55
Azimova S.Kh., Obidova S. Konversiv transformatsiyalar va tarjimada ulardan foydalanish	57
Babajanova Ya.M. Amerika adabiyotidan tarjimalar badiiyati	59
Bakhramova O., Gofurova N. The importance of concept “holiday” in uzbek, russian and english linguistics	62
Barotova M.B. Janr transformatsiyalarida mavzu va shakl tendensiyalari	64
Baxodirova M.B. Inglizcha — oʻzbekcha, Oʻzbekcha- inglizcha oʻquv lugʻatlarini tuzish tamoyillari	67
Baxramova Z.R. Tilshunoslikda “salbiy his-tuygʻular”ni oʻrganishning kognitiv jihatlar	70
Bobomurutova S.M. Koreys madaniyatidagi sheʼriyat	72
Boboqulova U. Ona obrazida lirik fojeliqning aks etishi	75
Botirova V.Sh. Ingliz va oʻzbek tillarida son komponentli frazeologizmlarning lingvomadaniy tadqiqi	77
Boymurodov B.Q. Jaloliddin Rumiy oʻzbek adabiyotshunoslari talqinida	80
Burxonova G.M. Oʻzbek va rus tillarida sohaviy (agrar) terminlarning shakllanishi va rivojlanishi	83
Djurabayeva D. Linguistic characteristics of politeness category in uzbek and english languages	85
Elmurodov Gʻ.H. Ingliz va oʻzbek badiiy asarlarida jonlantish badiiy vositasi	89
Ergasheva N.K., Turgʻunova N.R. Ingliz tilidagi ekologiyaga oid terminlar va leksikni oʻzbek tiliga tarjima qilish usullari	91
Ergasheva R.R., Haydarova K.D. Ingliz va oʻzbek tillarida reklama matnlarining fonostilistik xususiyatlari	94
Ergasheva R.R., Haydarova K.D. Ingliz va oʻzbek tillarida reklama matnlarining fonetik xususiyatlari	96

Ergasheva G., Makhramkulova Kh. Language Use in Education and Media: The Status of Russian, English, and Minority Languages in Uzbekistan	100
Erkinova D.I. Linguistic and non-linguistic factors in the translation of socio-political texts: a comparative study of english and uzbek	105
Eshchanova M.X. Media euphemisms as cultural markers in uzbek and english journalism	108
Gafurov B.Z. Linguocultural understanding of the structure and linguistic texture of the text as a fundamental element of discursive research	112
Ganieva D.A., Pulatova I.I. On different functions of dysphemisms in english proverbs	116
Hafizov G'.A. O'zbek va nemis tillarida irim bilan bog'liq narsa-predmet ifodalovchi leksik birliklar tahlili	118
Hafizova M.A. Erkin Vohidov falsafiy-poetik tafakkurining kengayishida tarjimaning ahamiyati	120
Hakimov M.X., Turdiboyeva X.B. O'zaro ijtimoiy konseksda implikatsiyaning ifodalanishi: "O'tkan kunlar" va "Pride and prejudice" romanlari qiyosiy tahlili	124
Halilova G.A., Bakirova Kh.B. Terminological competence as an important factor in the development of lexical competence	127
Ibrohimova O.M., Saydazimova U.T. "Sol xonim" hikoyasida muhabbat va burch masalasi talqini	129
Imamova G.T. Metaforaning mohiyati va uning turlari	132
Islamov O'.H. "Avesto" da nutq madaniyatiga oid masalalarning yoritilishi	135
Islomova O.O. Verbal communication, public speaking, and terminology in intercultural and professional contexts	138
Islomova Sh.I. Nazmiy tibbiyotning til xususiyatlari	140
Ismailov T.S. The significance of linguistics and its relationship to other fields	143
Jahonova M.I. Konvergent tahririyatlar faoliyatida uchraydigan muammolar, ularning yechimlari va gipotezalar	148
Jo'rayeva D.R. Yadro ikki karra predikatlanuvchi [NP1P1] komponent o'rnida ob'ekt sintaksemlarning variantlari	151
Jumaniyazova F.I. Neologisms in Contemporary Korean: Formation, Usage, and Social Impact	154
Juraqobilova X.X. Metafora inson tafakkurining kognitiv mexanizmi sifatida	156
Karimjonova Sh.R. O'zbek tilida vizual kognitiv fe'l birikmalarining leksik va aspektual xususiyatlari	159
Karimova D.Sh. Linguocognitive study of the "death/life" in uzbek and english	162
Karimova M. Speech Acts: The Foundations of Locutionary, Illocutionary, and Perlocutionary Acts	166
Karshiyeva T.I. Transcendentalism and jadid literature: a comparison of views on understanding nature, humanity, and freedom	169
Kasimova A. Translation and the transfer of meaning on the examples of english proverbs: an analysis of ai tools and content correspondence in written translation	172
Kattaboyeva D.K. Ways of expressing predicates in the uzbek language: a theoretical exploration	175
Kaxarova M.M., Hafizov G'.A. O'zbek va nemis tillarida hafta kunlari bilan bog'liq irimlarning etnolingvistik tahlili	178
Kaxarova Sh.Sh. Abdulla Qahhor hikoyalarining leksik-semantik xususiyatlar	180
Kenjaeva F.T. Ingliz va o'zbek tillarida ichki ishlar tizimi xodimlarining professional faoliyatida noverbal muloqot vositalari	183
Khudayberganova N.R. On the role of rhyme in the proverb genre	185
Khursandova Z.B., Madiyeva M.Yu. Brand logos: nominative and cultural analysis	188
Kimsanboyeva B.N. "Devonu lug'oti-t-turk"da qo'llangan aniq miqdor ifodalovchi nominativ birliklarning grammatik morfemalar orqali ifodalanishi	192
Klicheva N.A. Ingliz va o'zbek tillarida noaniqlik ma'nosining ravishlar orqali ifodalanishi	194
Komilova M.R. Xitoycha "choy" o'zlashmasining lingvomadaniy tadqiqi	197
Kozieva I.K. Study antroponyms in uzbek and russian	200
Kuchkarova N. Research on lexical problems in translation and lexical transformation	204

Kudratova S.O. The Historical and theoretical foundations of Local Color literature in the United States	206
Kurbanov S.S. Fathers who are absent or silent: narrative function and symbolism in E.Hemingway's and A.Mukhtor's works	208
Kurbanova S.A. Otkir Hashimov's word skills	211
Kurbanov S.S. Fathers' influence on male identity in contemporary british literature	214
Kurbonmurotova M.J. The semantic foundations of political discourse: a case study of uzbek and english media	217
Kurbonova G.I., Erkinova R.O'. Yapon va o'zbek asarlari komparativ tahlili	220
Lapasova G.U. Said Ahmadning "Yo'qotganlarim va topganlarim" esesida davr voqeligi va inson taqdirining ijodkor "men"i orqali idrok etilishi	224
Madaminova M.M., Yuldashev D.T. Shoiri Shamsning "Samandar" devonidagi onomastik birliklar lingvopoetikasi	227
Madraximova R.Sh. Ingliz tillida ma'danlarga aloqador leksemalarning toponomikada ifodalanishi	231
Mamajonova M.M. O'zbek tilshunosligida juft so'zlar talqini va tadqiqi	233
Mamayusupova S.M. Nasriy asarlar poetikasida oddiy folklorizmlarning o'rni	236
Matsabirova D.M., Yusupova G. Tarjima nazariyasi va tarjimashunoslik: o'zaro aloqadorlik va farqlar	239
Meylikova F.A. The linguo-axiological aspect of english traditional children's folklore poetry	242
Mirzayeva N. Konseptologiya	245
Muhammadiyev A.M. Muhyi va unga zamondosh shoirlar ijodida poetik janr va mazmun yangilanishi: adabiy-estetik asoslar va ijtimoiy-siyosiy omillar tahlili	247
Mukhamedova N.A. The place of modal words in the structure of a sentence	253
Munavvarova M.A. Badiiy matn lingvopoetik tahlilining ilmiy-nazariy asoslari va tamoyillari	255
Murodjonova M. O'zbek lug'atchiligining shakllanish tarixi va bosqichlari	257
Musulmanova N. Oliy ta'limda so'z turkumlarini o'rgatishda deysisdan foydalanish	259
Musurmankulova M.N. Subject and conceptual correlation of the term	263
Muzaffarova F.Yo. Lingvopoetika fanining vujudga kelishi va o'zbek tilshunosligidagi o'rni	266
Nasimova S.Ya. Tibbiyot terminologiyasida atamalar, ularning yasaliush usullari hamda tarkibi	268
Nasullayeva Sh.M., Usmonov N.E. Abu Iso at-Termiziyning «Ash-shamoil an-nabaviyya» asari tavsifi	270
Niyazmetova Sh.A. Abduvali Qutbiddin she'rlarida parallelizm ko'rinishlari va ifoda xususiyatlari	273
Nizomova N.A. Makon haqidagi mifologik qarashlar	278
Nizomova M.B., Babanazarova N.S. Ingliz tili va o'zbek tillarida iqtisodiyot sohasiga oid leksemalarning leksikologik talqini	280
Nurmatova M.M. Xushmuomalalik umuminsoniy hamkorlikning dastlabki sharti	283
Nurmatova M.M. A psycholinguistic study of face in communication	285

of the competence-based approach. An analysis of scientific and pedagogical literature has shown that various theories have been put forward regarding the presence or absence of proximity in meaning, content and logic.

For example, O.N. Gribov uses two approaches to defining the terms "competence" and "competence" [2]:

- in the personality-oriented approach, "competence" as a set of personal qualities: knowledge, skills, competencies and methods of activity; interprets "competence" as the presence of certain competencies;

- in the activity-based approach, "competence" is interpreted as specific characteristics of various types of specialist activity, and "competence" as a set of general personal qualities manifested through the ability and willingness to engage in this activity.

When analyzing modern literature, we saw the following definitions of terminological or conceptual competence:

- a type of organization of specialized knowledge that allows making effective decisions regarding a certain area of activity;

- a type of independent competence, since it is an integral part of the terminological ability (potential) of a person;

- a component of information competence, since proficiency in terminology is the most important condition for improving the quality of communication;

- a component of professional competence, since mastering professional terminology is a necessary condition for acquiring knowledge, skills and abilities that have professional significance;

- demonstration of knowledge, skills, abilities and personal qualities that allow solving problems that constitute the essence of professional activity;

- this is the ability and experience of mobilizing human knowledge in a particular situation [2].

Therefore, the need to distinguish terminological competence as an independent type requires, first of all, the presence of a basis that allows combining the theoretical and practical components of professional activity. Taking into account that terminological competence is the most important in professional activity, we considered it in a broader sense, that is, as a component of lexical competence. Thus, by the terminological competence of a specialist we mean the ability and readiness to correctly use terminology when solving professional issues and in the process of professional communication. Professional communication based on the correct use of subject knowledge and special terms contributes to the correct understanding of information, expansion of the scope of exchange of professional experience, and also increases the level of social and professional experience of the quality of professional education.

REFERENCES:

1. Abilchanova Z.K. Teaching foreign language professionally oriented vocabulary as a means of formation and development students' intercultural communicative competence/ Abilchanova// Мир педагогики и психологии. – 2017. – № 4 (9). – С. 54-59.

2. Gribov O.N. The essence and structure of information competence of students of a pedagogical university // Conceptual apparatus of pedagogy and education: collection of scientific works. Issue 7. – Ekaterinburg: SV-96, 2012. – P. 336-344.

UO‘K 82.09

“SOL XONIM” HIKOYASIDA MUHABBAT VA BURCH MASALASI TALQINI

O.M.Ibrohimova, talaba, Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti, Toshkent

U.T.Saydazimova, DSc., prof., Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti, Toshkent

Annotatsiya. Mazkur maqolada Koryo sulolasi davri ijtimoiy muhiti, insonparvarlik masalalari bir oila misolida ochib beriladi. Hikoya bosh qahramoni Sol xonim o‘zining nafaqat tashqi go‘zalligi, balki odobi, tarbiyasi, otasi oldidagi farzandlik burchini his qilishi, Kasilning mehribonchiligi, qizga bo‘lgan muhabbatini uning otasiga ko‘rsatgan g‘amxo‘rligida ifoda etishi masalalari tahlilga tortilgan.

Kalit so‘zlar: ko‘zgu, harbiy xizmat, portret, ot, uchrashuv, burch, askar

Аннотация. В данной статье рассматривается образ главной героини повести «Госпожа Сол», одного из редких шедевров корейской литературы. В центре внимания — верность, сила воли и терпение госпожи Сол.

Ключевые слова: зеркало, военная служба, лошадь портрет, встреча обязанность, солдат.

Abstract. This article examines the character of Lady Sol in the story "Lady Sol," one of the rare masterpieces of Korean literature. The focus is on Lady Sol's loyalty, willpower, and patience.

Keywords: mirror, military service, portrait, horse, meeting, duty, soldier.

Asrlar davomida rivojlanishda davom etayotgan koreys adabiyoti mumtoz davrida qahramonlar ruhiyatiga e'tibor qaratilmagani holda ularning konfutsiychilik me'yorlariga ko'ra, xatti – harakatlariga, faoliyatiga chuqur kirib boriladi. Ma'lumki, konfutsiychilik qadimgi Xitoyda vujudga kelgan mafkuraviy hamda falsafiy ta'limotdir. Buni L.S. Vasilyevning fikrlari ham tasdiqlaydi: "Konfutsiychilik aslida din bo'lmay, mazkur so'zning tom ma'nosida, bundanda katta ahamiyat kasb etadi. Konfutsiychilik shuningdek, siyosat, ma'muriy tizim, iqtisodiy va ijtimoiy jarayonlarni tartibga solib turuvchi, bir so'z bilan aytganda, butun xitoy turmush tarzining asosi, Xitoy jamiyatini tashkil etish prinsipi Xitoy sivilizatsiyasining mohiyatidir" [1, 3 b.].

Xitoydan koreys jamiyatiga kirib kelgan konfutsiychilik ta'limoti ijtimoiy, siyosiy, iqtisodiy, madaniy, diniy, axloqiy sohalar qatori, adabiyot sohasida ham yetakchi tamoyilga aylandi. Mumtoz davrda yaratilgan asarlarning deyarli barchasida "jamiyat va oila", "jamiyat va davlat", "oila va inson" hayoti uyg'unlikda beriladi. Shuningdek, bu ta'limot jamiyat va oila turmush tarzini tartibga solib turuvchi asosiy g'oya, koreys madaniyati uchun mustahkam poydevorga aylandi.

"Uzoq davom etgan o'zaro urushlar, tobora kuchayib borayotgan tartibsizliklar Konfutsiyning har bir insonga xos asl go'zal g'oyaga asoslangan yangi axloqiy falsafa zarur" [1, b.], degan fikrlari mumtoz davr koreys nasrining asosiga aylandi. Har bir qahramon mehribonligi, atrofda qilarga nisbatan hurmat-ehtiromligi, o'z podshohiga sadoqatlilik, kattalarga itoat qilishi, ayollik latofatini namoyon qilishi kabi fazilatlar bilan ajralib turadi.

Konfutsiy ta'limoti asosini tashkil etuvchi do'stga, oilaga vafo fazilati mumtoz davrda yaratilgan "Sol xonim" hikoyasida ko'zga tashlanadi. Albatta vafo tushunchasi keng bo'lib, juda ko'plab asarlarda muhabbatga vafo, vatanga vafo, oilaga vafo, milliy qadriyatlarga vafoni ko'p uchratamiz. Mazkur "Sol xonim" haqidagi hikoyada Sol xonimning oilaviy qadriyatlarga ko'ra, otasiga nisbatan vafo va "farzandlik ehtiromi"ga ko'ra, burch-mas'uliyat ko'zga tashlanadi. Sol xonim kitobxon ko'z o'ngida mustahkam iroda sohibasi, qat'iyatli va sabrli ayol sifatida gavdalanadi:

"Sol xonim – amaldor Yullining qizi. Garchi u tagi kambag'al urug'idan bo'lsa-da, xushqad, xushsurat, xulqi ham yaxshi ayol edi. Hamma uning chiroyiga mahliyo bo'lardi, biroq uni haqorat qilishga hech kimning haddi sig'mas edi" [2, 37 b.].

Keltirilgan parchada Sol xonimning portreti chizilgan. Ma'lumki, "Portret – fr. tasvir so'zidan olingan bo'lib, adabiy asardagi kishilarning tashqi ko'rinishi, siyosi, kiyim – kechagi, o'zini tutishi va hokazolar tasviridir" [3, 238 b.]. Yuqorida keltirilgan portret tasvirida nasl-nasabining pastligiga qaramasdan, o'zining latofati, nazokati va go'zal tarbiyasi sababli, barchaning xurmatini qozongan, hamisha e'zozlangan ayol gavdalanadi. Hikoyaning voqealar rivojiga ikkinchi obraz portret tasviri kiritiladi:

"Shu davrda Saryanbuda Kasil ismli bir yigit yashardi. U kambag'al, tagi ham nasl-nasabli emasdi, biroq u o'zining aqlliligi va xushfe'lligi bilan ajralib turar edi" [2, 37 b.].

Bu Kasil obrazi bo'lib, Sol xonimga pinhona ko'ngil qo'ygan ammo, Sol xonimning go'zalligi oldida tillari o'jiz, uning vasliga yetish esa armonga o'xshash edi. Muallif Kasilning pinhona sevgisini oshkora qilish uchun qari otasining harbiy xizmatga chaqirilishi epizodini kiritadi. Sol xonim otasining xizmatga yaramasligi, qiz bolalarning esa harbiy xizmatga olinmasligidan chorasiz qoladi. Farzandlik burchini bajara olmasligidan qizning qayg'usi cheksiz edi. Bu masalaning yechimi Kasilning qizga bo'lgan muhabbatini oshkor qildi:

“Garchi men dovyuraklardan bo‘lmasam ham, shuni aytishim mumkinki, o‘z vaqtida jangovar ruhga ega bo‘lganman. Ruxsat eting, men, nomunosib bir kas, sizning padaringiz o‘rniga xizmat qilsam” [2, 37 b.].

Kasil o‘z muhabbatini izhor etolmagan bo‘lsa-da, endi bu vaziyat Sol xonim tomon bir qadam tashlashga sabab bo‘la oldi. Sol xonim yigitning bu gaplaridan boshi osmonga yetdi va bu xushxabarni darhol otasiga yetkazdi. Otasi yigitni huzuriga chaqirdi:

“Eshitishimcha, siz men – qariyaning o‘rniga xizmatga bormoqchi ekansiz. Bundan men, albatta, xursandman, biroq bu meni sizning taqdiringizdan tashvish chekishga majbur etadi, ayni vaqtda sizni bu xizmatangiz uchun mukofotlashga ham umid qilaman. Agar bizni o‘zingiz uchun tagi past deb bilmasangiz va rad etmasangiz, sizga yosh qizimni xotinlikka bersam degandim. Mashoyixlar aytganidek, uning qo‘lida ham elak, ham supurgi bo‘ladi” [2, 37 b.].

Bu davrda mamlakatda har bir fuqaro yoshidan qat’iy nazar, harbiy xizmatni o‘tashi muhim hisoblangan. Garchi Sol xonimning otasi qariya bo‘lsa-da, harbiy xizmatga chaqirilgan. Sol xonimning otasidan boshqa hech kimi yo‘q edi. Hamda otasining xizmatga yaroqsizligini bilardi. Otasining o‘rniga Kasil 3 yillik muddatga harbiy xizmatga ketadi. Ketishidan avval Sol xonim sadoqat va muhabbati ramzi sifatida yonidan ko‘zgu chiqaradi, uni ikkiga bo‘lib, bir bo‘lagini o‘zida qoldiradi. Albatta, bu ko‘zgu Sol xonimning nigohi saqlangandek va uning vafosidan darak berar edi. Kasil ham bisotidagi eng qadrlı otni qoldiradi. Unga g‘amxo‘rlik bilan qarab parvarish qilishini iltimos qiladi:

“Kunlar, kunlar ketidan oylar o‘ta boshladi. Davlatdagi turli voqealar tufayli chegaradagi xizmatchilarni almashtirishga odam yuborishmadi va Kasil xizmatda yana olti yil ushlanib qoldi” [2, 38 b.].

Tarixdan ma’lumki, Koguryo (Koryo sulolasi) davlatida harbiy xizmatning ahamiyati va unga qo‘yilgan talab juda yuqori bo‘lgan. Chunki davlat doimiy ravishda hududiy tortishuvlar sabab Pekche, Silla kabi davlatlar bilan nizolarga borardi. Nizolarni bartaraf etish, urushda g‘oliblikni qo‘lga kiritish, o‘z mavqeyini saqlab qolish va mamlakatini tashqi kuchlardan himoya qilish uchun askarlar safi doimiy ravishda yangi kuchlar bilan almashtirilardi. Harbiy qudrat Koguryoning mavjudligi va taraqqiyoti uchun hal qiluvchi omil hisoblangan. Kasilning harbiy xizmat muddati cho‘zilganidan bexabar, ustiga — ustak dom — daraksiz ketgani bois, otani tashvish bosdi. Umr o‘tmoqda, qizini esa egasiga topshirishi, ya’ni turmushga uzatishi lozim. Shu sababli ota qizining boshqa odamga turmushga chiqishini taklif qildi. Otasining bu fikriga javoban Sol xonim shunday javob berdi:

“Padarimizning gapiga quloq solib men Kasilga turmushga chiqishga rozi bo‘ldim. Kasil menga ishondi va endi uzoq yillardan beri harbiy xizmatda sovuqdan va ochlikdan azob tortyapti. U qo‘ldan qurolni chiqarmasdan chegarani dushmanlardan himoya qilyapti. Berilgan va’dani unutish, sadoqatga xiyonat qilish shafqatsizlik bo‘lur edi. Men sizning amringizga bo‘ysuna olmayman va bu haqda boshqa og‘iz ochmaysiz deb umid qilaman!” [2, 38 b.].

Keltirilgan parchada Sol xonim otasining gaplariga qarshi chiqqandek, konfutsiychilik me’yorlarini buzgandek taassurot uyg‘otadi. Aslida y otasiga konfutsiychilik ta’limotida *“...kattalarning kichiklarga g‘amxo‘rligi”* tamoyilini yodga soladi. Shu bilan birga u Kasilning o‘z otasiga ko‘rsatgan yordami, o‘ziga nisbatan muhabbati uchun sadoqatini ifodalaydi. Yigitning qaytishiga umid qilishi, sabr va matonat bilan uni kutishida Sol xonimning vafodorligi namoyon bo‘ladi.

“Shu orada Kasilni almashtirishdi va u ozib ketgan bir ahvolda, chuvrindi kiyimlarda uyga qaytib keldi. Hatto Sol xonim ham uni tanimadi va begona odam deb o‘yladi. Shunda Kasil uning qarshisiga kelib ko‘zguning bo‘lagini uzatdi. Sol uni ko‘rib yig‘lab yubordi” [2, 38 b.].

Xulosa o‘rnida shuni aytish mumkinki, koreys xalq maqollaridan birida *“고생 끝에 낙이 온다”* ya’ni *“Qiyinchilik ortidan baxt keladi”*. Darhaqiqat, Sol xonim uchun avval askarlikka olingan, so‘ng urush tufayli xizmat qilish muddati olti yilga cho‘zilgan, daraksiz ketgan insonni kutish va umid qilish oson kechmadi. Hatto, otasi tomonidan umr o‘tib ketayotgani, ko‘zi ochiqligida uning boshqa inson bilan turmush qurishini istab bildirgan takliflarini har safar inkor etish ham oson emas edi. Otasini

xafa qilmaslik uchun uydan pinhona qochib ketishga ham qaror qildi. Ammo taqdir ularni yana uchrashtirdi.

Mazkur hikoyada qizning sadoqati hamda shaxsning vatan oldidagi burchi masalasi qorishiq holda beriladi. Ya'ni, hikoyada badiiy sintez kuzatiladi. Hikoyaning tashqi ko'rinishida qizning sadoqati, yigitning fuqarolik burchi bo'rtib ko'zga tashlansa-da, uning ichki qatlamida mazkur davr ijtimoiy muhiti, askarlikka olishdagi qiyinchiliklar, har bir oiladan albatta, kimdir askarlikka olinishi, urush sabab askarlik burchini o'tash muddatlariga amal qilinmaslik masalalari ko'tariladi. Mazkur hikoyada kitobxon davrning ijtimoiy kayfiyatini his qiladi, oddiy xalq vakillarining askarlikka olinishida zo'ravonlikni ko'radi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Исматуллаева Н. Конфуций асарларидаги ижтимоий-фалсафий атамалар семантикаси ва уларнинг таржимада берилиши. "Nodirabegim" нашриёти. – Тошкент. 2020.
2. Saydazimova U.T., Choy So Yong, Xvan L.B. va boshq. Klassik koreys nasri antologiyasi. – Toshkent, 2013.
3. Хотамов Н., Саримсоков Б. Адабиётшунослик терминларининг русча-ўзбекча изоҳли луғати. – Тошкент.:Ўқитувчи. 1979.

UO'K 81-13

METAFORANING MOHIYATI VA UNING TURLARI (HAMID OLIMJON SHE'RIYATI MISOLIDA)

G.T.Imamova, o'qituvchi, Jizzax davlat pedagogika universiteti, Jizzax

Annotatsiya. Ushbu maqolada metofozaning o'rganilishi, mohiyati va uning turlari haqida batafsil ma'lumot berilgan. Hassos shoir Hamid Olimjon she'riyatidagi metofofik birliklar izohlanib, misollar asosida tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: Metafoza,metafofik birlik,o'z ma'no, ko'chma ma'no, denotativ, konnotativ, hosila semema, bosh semema, bosh leksik ma'no, metafoza ,referent, epitet.

Аннотация. В статье дается подробная информация об изучении метафоры, ее сущности и видах. На примерах объясняются и анализируются метафорические единицы в поэзии чуткого поэта Хамида Олимджона.

Ключевые слова: Метафора, метафорическая единица, собственное значение, переносное значение, денотативный, коннотативный, производная семема, первичная семема, первичное лексическое значение, метафора, референт, эпитет.

Abstract. This article provides detailed information about the study of metaphor, its essence and its types. Metaphoric units in the poetry of the sensitive poet Hamid Olimjon are explained and analyzed based on examples.

Keywords: Metaphor, metaphorical unit, proper meaning, portable meaning, denotative, connotative, derivative sememe, primary sememe, primary lexical meaning, metaphor, referent, epithet.

“O‘zbek tilida nutq jarayonida metafoza sodir bo‘lar ekan, bu hodisa hosila sememada pragmatic sema hosil bo‘lishi bilan xarakterlanadi.Masalan, burgut, sher, lochin, ohu, qashqir leksemalarining shaxs bildiruvchi sememasi, charos, la‘l,bodom, gul leksemalarining kishi a‘zosini bildiruvchi semema hosil qilishi metafoza bo‘lib, hosila sememalar pragmatik semaga ega.Hosila semada pragmatik semaning yuzaga kelishi metafoza hodisasi bilan emas, balki hodisa sababi bilan bog‘liq bo‘ladi.”[1.33]

So‘zning ko‘p ma‘noliligi bu tilda ilgari mavjud bo‘lgan so‘zlarga yangidan - yangi ma‘no yuklanishidir. Masalan, bosh so‘zi insonlar, hayvonlar, qushlar va hokazo, tabiatdagi jonli mavjudotlarning tana a‘zosi hisoblanib, tanasining boshlang‘ich qismini bildirsa, uning ko‘p ma‘nolilik xususiyatiga ko‘ra aynan biror faoliyat- jarayon, o‘rin- joy va narsa buyumlarning bir qismini, boshlanish nuqtasini ifodalaydi. Masalan, ishning boshi,ko‘chaning boshi, xatning boshi.

Ko‘p ma‘noli so‘zlarda ma‘no qanchalik ko‘p bo‘lsa ham, lekin u bir so‘z hisoblanaveradi. Shuning uchun ko‘p ma‘noli so‘zlardan biri o‘z ma‘no, qolganlari esa ko‘chma ma‘no bo‘ladi.

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI FANLAR AKADEMIYASI
MINTAQAVIY BO‘LIMI
XORAZM MA‘MUN AKADEMIYASI**

**XORAZM MA‘MUN AKADEMIYASI
AXBOROTNOMASI**

**№5/4 (126)
2025 y., may**

O‘zbekcha matn muharriri:
Ruscha matn muharriri:
Inglizcha matn muharriri:
Musahhih:
Texnik muharrir:

Ro‘zmetov Dilshod
Hasanov Shodlik
Xamrayev Nurbek, Lamers Jon
O‘rozboyev Abdulla
Shomurodov Jur‘at

“Xorazm Ma‘mun akademiyasi axborotnomasi” O‘zbekiston Matbuot va axborot agentligi
Xorazm viloyat boshqarmasida ro‘yxatdan o‘tgan. Guvoxnoma № 13-023

Terishga berildi: 07.05.2025
Bosishga ruxsat etildi: 14.05.2025.
Qog‘oz bichimi: 60x84 1/8. Adadi 70.
Hajmi 14,8 b.t. Buyurtma: № 5-T

Xorazm Ma‘mun akademiyasi noshirlik bo‘limi
220900, Xiva, Markaz-1
Tel/faks: (0 362) 226-20-28
E-mail: mamun-axborotnoma@academy.uz
xma_axborotnomasi@mail.ru

(+998) 97-458-28-18